

O nyedi yılını tamamlayan AKP iktidarı, geldiği aşamada kendine de topluma da yabancılaştı. Ülkenin yönetim biçimini değiştirdi, pek çok kamu kurumunu işlevsizleştirdi, kamunun fabrikalarının, ormanlarının ve arsalarının bir kısmını kendine ve yandaşlarına dağıttı diğer kısmını da sattı. Yetmedi, tarihin en büyük dış ve iç borcunu yarattı, gelir dağılımı önceki yıllara göre çok daha bozuldu, yoksulluk da yolsuzluk da olağanlaştı. Yönetemedikçe şiddetin her türlüünü kullanır oldu. Dış politikayı militaristleştirdi ve ortalama yurttaşın bile gündemi yaptı. İktidar partisi ve milletvekilleri daha da işlevsizleştirdi, seçilmemişlerden oluşan hükümet ve onları yöneten tek adam bir model oldu. 21. yüzyıl Türkiye'sinde, zamanın güncelliğini barındıran bir faşizm egemen kılındı, siyasi katliamlar kanıksandı. Tüm bunlara engel olması, iktidarı devralması, yıkılanları geliştirerek yeniden inşa etmesi beklenen muhalefetin önemli bölümü ise kendini çaresizliğe mahkûm ediyor. Oysa, muhalefetin olumsuzlukları sıralamaktansa yıkımı önleyecek, kurucu ve inşacı hedefler belirleyip toplumla paylaşması, hiçbir konuda ve gerekçeyle iktidarla ortaklaşmaması gerekiyor. İktidarın yarattığı kaos ortamının puslu ve depresif atmosferini parçalayacak işlevler üstlenilmesi önem taşıyor. Bu çalışmaların siyasi partiler, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri tarafından farklı biçim ve içeriklerle yaygınlaştırılabilmesi beklemeye devam ediyoruz.

Geçtiğimiz sayılarda dile getirdiğimiz gibi, TTB-MK de organlarıyla, odalarıyla, uzmanlık dernekleriyle usanmadan yeniden buluşup, yetkili olmasa da sorumlu olduğu alanlarda üretimini daha da geliştirmelidir. Her bir sorun başlığı, yaşanmakta olduğu her bir birimin özgün koşulları da dikkate alınarak, sorunu yaşayanlarla da birlikte ele alınabilmelidir. Söz konusu bileşimin sağlanması için ısrarcı olunmalıdır. Seçilmişlerin seçenlerle birlikte, öncelik belirleme, planlama, bilgiyi üretme ile hayata geçirme aşamaları pek çok başlık altında kurucu/

inşacı bir perspektifle yeniden, yeniden denenebilmelidir. TTB-MK tarafından olabildiğince kolektif bir perspektifle belirlenmiş olduğunu bildiğimiz " ... Rağmen Hekimlik Yapmak İstiyoruz!" başlıklı, 2020 yılı bahar programı bu bağlamda önemli fırsatlar sunmaktadır. Sağlık hizmetleri ortamındaki erozyonun daha da artmaması, kayıpların geri alınması, yıkılanların yeniden inşasının, en azından niyetinin de olsa ortaya konabilmesi ve yaygınlaştırılması, özetle "teslim olmayacağız", "daha da ertelemeyen kazanacağız" kararlılığı görünür, hatta salgın hâline getirilmelidir.

Salgın demişken, bu yılın ilk sayısında DSÖ verilerine göre, Türkiye'de 2017 yılının ilk dokuz ayında 69 olarak saptanabilen kızamık vakalarının, 2018 yılının aynı döneminde 510'a yükseldiğini, bunun bir salgın olduğunu ve daha da büyümemesi için başta Sağlık Bakanlığı (SB) olmak üzere, önlem alınması gerektiğini paylaşmıştık. DSÖ'nün yeni bir açıklamasıyla, 2019 yılının ilk dokuz ayında saptanabilen kızamık vaka sayısının önceki yılın aynı dönemine göre 5.2 kat artarak, 2666'ya ulaştığını öğrendik. Bir defa daha belirtmekte yarar görüyoruz: "Türkiye'de herhangi bir müdahalede bulunmadığında daha da büyüyecek olan bir kızamık salgını mevcut!". Bu, çocuklarımızın yalnızca kırmızı döküntüler ve yüksek ateşle birkaç gün evde yatması değil, başta yoksullar ve kronik hastalığı olanlar olmak üzere, bir bölümünün ölmesi demek! İhmale, şakaya gelir yanı yok bu işin.

Kızamık nedeniyle, dünya genelinde 2018 yılında 140 binden fazla ölüm gerçekleştiği tahmin ediliyor. Oysa, etkili olduğu kanıtlanmış kızamık aşısı 1963 yılından beri kullanılmaktadır. Aşılama öncesinde her 2-3 yılda bir salgın yapan kızamık nedeniyle, o zamanlarda hemen her yıl, 2.6 milyon beş yaş altı çocuğun ölmesine karşın, aşılama sayesinde 2000 yılından günümüze kadar 23 milyon 200 bin ölümün engellendiği tahmin edilmektedir. Ancak bu ölümlerden daha da çoğunu engelleyebilmek mümkün. Bunun

için, ülkemizde ve dünya genelinde yüz çocuktan en az 95'inin kızamığa bağışıklığının sağlanması (iki doz aşı yapılması) yeterli olacak. Türkiye'de kızamık salgınını ve kızamığa bağlı ölümleri önlemek mümkün. Ancak önce sorunun varlığının kabul edilmesi gerekiyor. SB, Aralık ayı başında taşra teşkilatına gönderdiği "Kızamık Eliminasyon Programı" konulu yazısında dünyada kızamıktan ölümlerle, bazı ülkelerdeki durum vaka sayılarına kadar paylaştı. Ancak, yazıda Türkiye hakkında ne bir bilgi ne de bir sayı yok. Bırakalım SB'yi, konunun uzmanı öğretim üyeleri ve tıp fakültelerindeki bölümleri de bu konuda sessizliğini koruyor. Korumayıp web sayfalarındaki kızamıkla ilgili yazıları yenileyenler de maalesef DSÖ'nün ülkemizle ilgili hiçbir verisini kullanmadan ve SB'yi muatap almadan, yalnızca dünya verilerinden bahsedip, suya sabuna dokunmadan-ellerindeki kırı temizlemeden' iç rahatlığı sağlıyorlar. Akademisyenin, bilim insanının toplumsal sorumluluğunu anımsatmakla yetinip, izlemeyi sürdüreceğimizi paylaşalım.

Tarihsel olduğu gibi, günümüzde de yaşamakta olduğumuz sorunların birinci boyutunu mülkiyet ilişkisi, ikinci boyutunu da kârın maksimizasyonu için emek gücü ve doğanın sömürsü ve tüketimi oluşturmaktadır. "Doğaya ve insana rağmen üretim" hedefi ve uygulaması olarak tanımlayabileceğimiz bu tutum, dünyayı yok olmaya doğru götürmektedir. Kapitalizmin kitlesel üretim aşamasıyla ortaya çıkan "yok etme" süreci, doksanlı yıllarda daha da görünür ve neredeyse geri dönüşümsüz bir aşamaya ulaşmıştır. Yetmişli yılların ilk yarısında içine girdiği bunalımı aşabilmek için yarattığı yeni birikim alanları ve emek gücüne yönelik müdahaleler, kapitalizme bunalımını aşabilmesi için yetmemiştir. Bunun üzerine, yeni ve ucuz enerji ile hammadde kaynak ve çeşitliliği yaratmayla üretim sürecine dâhil etme faaliyetleri hız kazanmış, talana dönüşmüştür. Seksenli yılların ortalarında yoğunlaşan bu tutum, doksanlı yıllarda, tüm dünyada sistemli bir hâl almıştır. O nedenledir

ki 1990'lı yıllardan sonrasını, "yeni ve ucuz değişmez sermaye talanı dönemi" olarak adlandırılabilir. Ege-menler, yeni ve ucuz değişmez ser-maye/hammadde, enerji vb. arayışının tarihsel olarak en yoğunlaştığı dönem olan bu dönemin yarattığı sorunlardan dahi kendileri için çıkar sağlama girişimlerinden vazgeçmemektedirler. Aksine, yok olma pahasına, aralarındaki rekabet daha da artıyor. İşte, bu nedenle, "kapitalizm akıl dışıdır, insana-insanlığa ve doğaya düşmandır". Şimdi bu saptamayı bilimsel olarak destekleyen güncel verileri paylaşalım. Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak faaliyet gösteren Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından, 1988 yılında kurulan, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), düzenli toplantıları ve raporlarıyla hem tehlikenin boyutunu hem de nedenlerini her geçen yıl daha da kesinleşen verilerle ortaya koyuyor. IPCC'nin en son 2019 yılında yayımladığı raporunu da dikkate aldığımızda, kesin olarak insan faaliyetlerine dayanan nedenlere bağlı olarak, dünya genelinde sıcaklık, sanayi öncesi döneme göre, 0,8 - 1,2 °C, ortalama 1,0 °C artmış, yerkürenin bütün yüzeyi (okyanus ve kara) ısınmıştır. Karbondioksit, metan ve diazotmonoksit gazlarının atmosferik konsantrasyonları bugün itibarıyla en azından son 800 bin yıllık dönemde hiç olmadığı kadar yüksek bir düzeye çıkmıştır. Karbondioksit birikimleri, temel olarak fosil yakıt yanması ve ikincil olarak net arazi kullanımı değişikliğinden kaynaklanan salımlar nedeniyle, sanayi öncesi döneme göre yüzde 40 oranında artmıştır. Yaşadığımız son 30 yıl, 1880'den beri kaydedilen en sıcak ardışık 30 yıl, 21. yüzyılın ilk 10 yılı ise en sıcak ardışık 10 yıldır. Dünyanın ısınmasının, şu anki haliyle artmaya devam etmesi durumunda 2030 ile 2052 arasında artışın 1,5 °C'ye ulaşması olasıdır. Grönland ve Antartik buz kalkanları geçen 20 yıllık dönemde kütle kaybetmekte, buzullar neredeyse küresel ölçekte küçül-meyi sürdürmekte ve Kuzey Kutup

deniz buzu ve kuzey yarımküre ilkbahar kar örtüsü alansal olarak küçülmektedir. Özetle, tüm canlılar, sanayi devrimiyle birlikte, her geçen yıl daha da artan "yok olma tehdidi" altındadır. Neden(ler)i ve olası sonuçları biliniyor ve önlenbilir olmasına karşın bu tehdit neden durdurulmuyor peki? Çünkü bu olumsuzluklardan bile yararlanacak, kâr sağlayacak sömür-genler ve onların egemenliğindeki kapitalizm varlığını henüz devam ettirebiliyor.

Kuzey Buz Denizi (KBD) ile Kuzey Kutup bölgesini kapsayan bölge Arktik Bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Hidrografi Örgütü, 14 milyon km² alanı kapsayan, derinliği 1 km'ye kadar ulaşan KBD'yi okyanus olarak kabul ediyor. Son yıllara kadar Şubat ayında buzulların yoğunluğunun arttığı, Haziran ayında da buzların erimeye başlayıp, bölgenin yaklaşık yüzde 40'ının buzlardan kurtulduğu biliniyordu. Bununla birlikte, bir süredir buzullarda hızlı bir erime eğilimi var. ABD, Kar ve Buz Veri Merkezi'ne göre, 1979 yılında buzulların kapladığı alan 4 milyon 662 bin km² iken, günümüzde ancak 2 milyon 400 km² kadardır. Ve zaman içinde daha da küçülme eğilimindedir. Bu erimenin bölgede 150 yıllık döngülerle gerçekleşmekte olduğunu iddia eden bilim insanları olsa da yaygın kanı iklim krizinin neden olduğudur.

Buzul örtüsü azalırken, okyanus yüzeyi artmakta, bu da sömür-genlere dört alanda "yeni" olanaklar sunmaktadır. KBD'ye kıyıdaş olan beş ve Alaska ile Grönland dolayısıyla kıyısı olan üç ülke (ABD, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya), 1996 yılında Kuzey Kutup Bölgesi Konseyi'ni kurdu. Böylece, hem kendi aralarındaki rekabeti çatışmaya dönüştürmemeyi hem de dışarıdan sürece katılmak isteyen Çin, Japonya, İngiltere, Fransa vb. ülkelerin varlığını olabildiğince engelleyebilecek bazı düzenlemeler yapmaya başladılar. ABD, Jeolojik Araştırmalar Merkezi'nin verilerine göre, Arktik Bölgesi'nde buzların

hem kalıcı olarak erimesi hem de mevsimsel erime döneminin uzaması nedeniyle 47,3 trilyon m³ doğal gaz, 90 milyar varil petrol ve 44 milyar varil kondensat(sıvı doğal gaz) rezervine ulaşmak mümkün hâle geldi. Arktik Bölgesi dünyada henüz ulaşılmamış toplam hidrokarbon rezervinin yüzde 22'sine sahip. Başka bir ifadeyle, doğal gaz rezervinin yüzde 25'i, petrol rezervinin de yüzde 6'sı bu bölgede bulunuyor. İkinci alan olarak, elmas, altın, krom, bakır, demir, kömür, kurşun, magnezyum, nikel, gümüş, titanyum, tungsten ve çinko bölgenin yeraltı zenginliklerinin bir başka bölümünü oluşturuyor. Üçüncü bir alan da balık avcılığı. Buzların erimesiyle birlikte, büyüyen ve ulaşılması kolaylaşan zengin balık yatakları da adı geçen ülkelerin hedefi hâline gelmiş durumda. Son alan, kestirme deniz ticaret yolları. Bu yeni rota, Süveyş Kanalı'nın kullanıldığı Doğu Asya-Avrupa hattını 21 bin km'den 12 bin 800 km'ye indiriyor, 48 gün süren yolculuk, 36 günde tamamlanabiliyor. Ancak, bu yolculuk öncesinde Rusya'dan izin almak gerekiyor. Günümüze kadar bu iznin verildiği gemi sayısı 100'e ulaşmadı. Bir yandan yaşanmakta olan iklim krizinin önde gelen müsebbipleri olmaya devam ediyorlar, öte yandan, yarattıkları felaketin sonuçlarından en fazlayı kazanabilmek için jeopolitik savaş yürütüyorlar. Kapitalist-emperyalist sitemin akıl dışılığını ortaya koyabilmek için daha başka bilgilere gereksinimimiz var mı? Küçük bir not; Amerikan Meteoroloji Dairesi (NOAA)'nin verilerine göre, 2019 yılı, ölçümün başlatıldığı 1880'den bu yana 2016'dan sonraki en sıcak yıl olarak yaşandı.

Cavit Işık Yavuz arkadaşımız tarafından özverili bir çabayla hazırlanan ve bu sayımızda ilk bölümünü paylaştığımız "İklim Krizi ve Sağlık" başlıklı dosyamızda da bu konular pek çok yönüyle yetkin bir içerikle ele alındı.

Herkese eşit, özgür, ekmeğinin ve işinin olduğu, mutlu ve barış içinde özetle, sağlıklı yeni bir yıl diliyoruz.